

УДК 657.8:339

JEL M42

DOI 10.32782/2786-8273/2025-8-20

Рябчук О.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри аудиту та економічного аналізу,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8656-6720>

Oksana Riabchuk
State Tax University

Гаврилюк В.Ю.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Державний податковий університет

Viktoriia Havryliuk
State Tax University

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

FEATURES OF THE AUDIT OF ENTERPRISES IN THE FIELD OF SECURITY AND DEFENSE

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність і висвітлено особливості здійснення аудиту діяльності підприємств у сфері безпеки та оборони, наголошено, що підприємства військово-промислового комплексу є важливим елементом забезпечення національної безпеки України, особливо в умовах воєнного стану в Україні. Зазначено, що метою аудиту у сфері безпеки та оборони є визначення ефективності системи управління підприємством військово-промислового комплексу, а також його систем внутрішнього контролю та управління ризиками. Наведено схему процесу аудиту діяльності підприємств військово-промислового комплексу, що включає напрями внутрішнього та зовнішнього аудиту. Проаналізовано річні показники внутрішнього аудиту Міністерства оборони України, які демонструють наявність значних порушень, що призвели до фінансових втрат, що свідчать про недосконалість фінансово-господарської діяльності підприємств оборонного сектору. Зазначено, що більшість витрат підприємств військово-промислового комплексу направляються на закупівлі, які проводяться через сайт Prozorro, проте більшість закупівель здійснюються без використання електронної системи. Проаналізовано фінансові показники діяльності ДП «Укроборонсервіс», ДП «Укрспецекспорт» та АТ «Українська оборонна промисловість» за період 2019-2023рр. та виявлено, зокрема, зростання показників грошових коштів та їх еквівалентів, що свідчить про збільшення обороту та операцій, які пов'язані з надходження коштів. Для вдосконалення аудиту підприємств військово-промислового комплексу запропоновано застосування сучасних технологій штучного інтелекту, які дозволять здійснити якісну та ефективну перевірку фінансово-господарської діяльності підприємств у сфері безпеки та оборони, ефективності їх систем управління, систем внутрішнього контролю і управління ризиками, а також встановити відповідність дотримання ними чинного законодавства з метою подолання неправовірного використання бюджетних коштів та зменшення державних втрат.

Ключові слова: аудит, військово-промисловий комплекс, сфера безпеки та оборони, фінансово-господарська діяльність, аналіз.

Abstract. The article substantiates the relevance and highlights the peculiarities of auditing the activities of enterprises in the field of security and defense, it is emphasized that the enterprises of the military-industrial complex are an important element of ensuring the national security of Ukraine, especially in the conditions of martial law in Ukraine. It is noted that the purpose of the audit in the field of security and defense is to determine the effectiveness of the management system of the military-industrial complex, as well as its internal control and risk management systems. The scheme of the audit process of the enterprises of the military-industrial complex, which includes the areas of internal and external audit, is given. The annual indicators of the internal audit of the Ministry of Defense of Ukraine were analyzed, which demonstrate the presence of significant violations that led to financial losses, which testify to the imperfection of the financial and economic activity of defense sector enterprises. It is noted that most of the expenses of the enterprises of the military-industrial complex are directed to purchases made through the Prozorro website, but most purchases are made without the use of an electronic system. The financial indicators of the activities of SE "Ukrboronservice", SE "Ukrspesexport" and JSC "Ukrainian Defense Industry" for the period 2019-2023 have been analyzed. and revealed, in particular, an increase in indicators of cash and their equivalents, which indicates an increase in turnover and transactions related to the receipt of funds. To improve the audit of enterprises of the military-industrial complex, the use of modern artificial intelligence technologies is proposed, which will allow to carry out a qualitative and effective audit of the financial and economic activities of enterprises in the field of security and defense, the effectiveness of their management systems, internal control and risk management systems, as well as to establish compliance with them of the current legislation in order to overcome the illegal use of budget funds and reduce state losses.

Keywords: audit, military-industrial complex, sphere of security and defense, financial and economic activity, analysis.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день національна безпека набуває особливого значення для успішного здійснення політичних та соціально-економічних функцій держави. При цьому підприємства військово-промислового комплексу, що ефективно функціонують, є важливим засобом забезпечення національної безпеки України. Саме тому дослідження тематики аудиту підприємств військово-промислового комплексу (ВПК) є актуальною, особливо в умовах військового стану в Україні.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Дослідження питання аудиту підприємств військово-промислового комплексу досліджувались такими вченими-економістами як: Наливайко А.Д. [1], Петренко А.Г. [3], Бариніна М.В., Кириченко С.В. [5], Семененко О., Онофрійчук П., Мотрунич І., Остапчук О., Гетьман А. Романченко О. [17] та іншими

Метою статті є висвітлення особливостей здійснення аудиту діяльності військово-промислового комплексу та надання рекомендацій щодо його удосконалення

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудит є важливою елементом контролю за діяльністю підприємств.

Процес аудиту є трудомістким процесом, потребує уваги і сконцентрованості, оскільки пов'язаний з обробленням великої кількості важливої інформації. Однак саме він дозволяє здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств та встановити відповідність дотримання ними чинного законодавства.

Метою аудиту у сфері безпеки та оборони є з'ясування ефективності системи управління підприємством військово-промислового комплексу, а також його систем внутрішнього контролю і управління ризиками [1, с. 28].

Завдання аудиту полягають наведено на рис. 1.

Аудит має здійснюватися з використанням систематичного, послідовного та ризик-орієнтованого підходу до оцінки об'єкта аудиту (діяльності підприємства військово-промислового комплексу), а також сприяти удосконаленню системи управління, внутрішнього контролю та управління ризиками через надання незалежних і об'єктивних висновків та рекомендацій [2].

Процедура внутрішнього та зовнішнього аудиту діяльності підприємства військово-промислового комплексу включає кілька етапів (рис. 2).

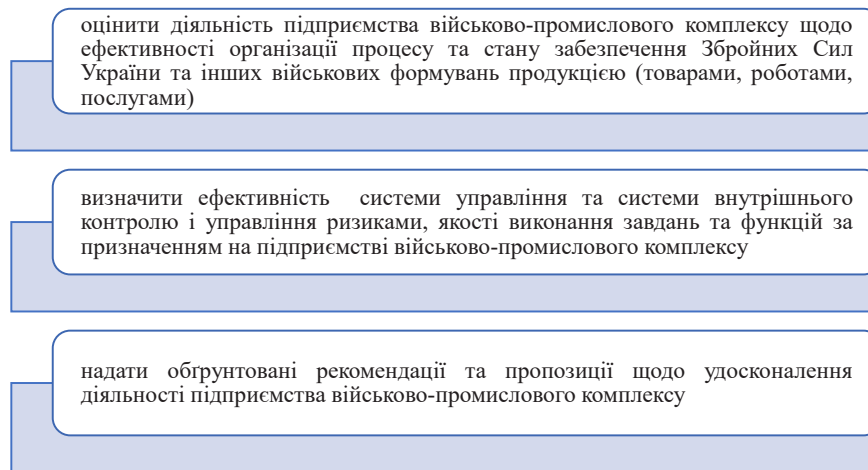

Рис. 1. Основні завдання аудиту у сфері безпеки та оборони

Джерело: [1, с. 28]

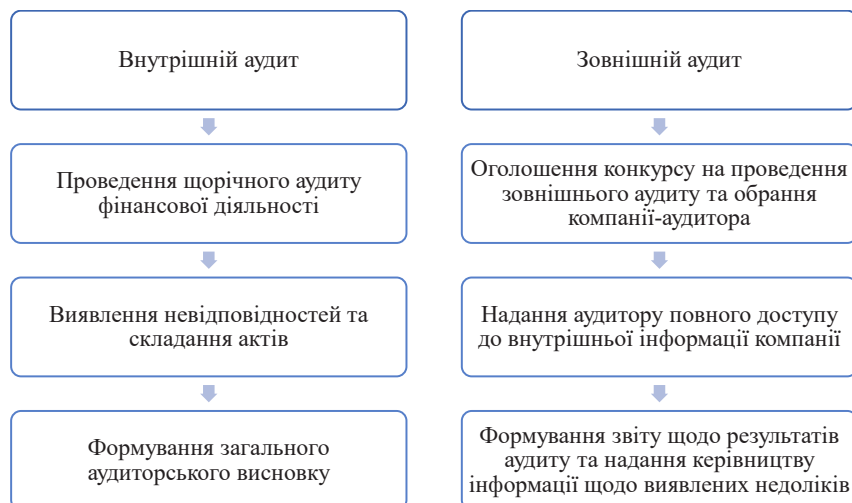

Рис. 2. Процедура внутрішнього та зовнішнього аудиту діяльності підприємства військово-промислового комплексу

Джерело: [3–4]

Отож, для ефективного аудиту діяльності підприємства військово-промислового комплексу доцільно проводити як внутрішній так і зовнішній аудит. Зовнішній аудит в основному зосереджується на фінансових рахунках або ризиках, пов'язаних з фінансами, і призначається акціонерами компанії. Основним обов'язком зовнішнього аудитора є проведення щорічного обов'язкового аудиту фінансової звітності та підготовка висновку про достовірне і достатнє відображення фінансового стану компанії. З міркувань безпеки оборонні проекти, як правило, реалізуються за частково прихованою схемою. Тому практика внутрішнього аудиту стає більш первинною порівняно із зовнішнім аудитом, оскільки звіти внутрішнього аудиту надаються безпосередньо аудиторському комітету. З метою досягнення фінансової ефективності аудиторські практики визначають в основному такі порушення, як стабільність і складність організаційних структур, недоліки внутрішнього контролю та неефективний моніторинг [5, с. 139–140].

Оскільки оборонно-промислова база України вимагає динамічно мінливого середовища, всі види операцій повинні ретельно контролюватися і постійно аналізуватися для виявлення критично важливих інсайтів. Таким чином, аудит може допомогти керівництву у

виявленні та контролі ключових ризиків, забезпечуючи при цьому фінансову стабільність та відповідність законодавству [6, с. 214].

На рис. 3. наведені показники внутрішнього аудиту Міністерства оборони України (максимально нові дані взяті за 2021, так як за 2022 та 2023 даних на офіційному сайті Міністерства оборони України немає).

Отож, аналізуючи дані внутрішнього аудиту, слід відміти, що спостерігаються значні порушення, які призвели до втрат в 2020 році в розмірі 2296,2 млн. грн., що є досить вагомою цифрою, в 2021 році втрати зменшились, проте становили близько 1,2 млрд. грн. Щодо розміру попереджених втрат, він є малим в порівнянні до фактично отриманих втрат, що свідчить про недосконалість фінансової діяльності підприємств оборонного сектору.

В умовах військового стану в Україні зростають витрати на оборону, що власне актуалізує впровадження інформаційних систем в аудиторську діяльність, які швидше аналізувати та опрацьовувати дані та виявляти порушення не в кінці року а в момент його виникнення. На рис. 4 наведено світову частку витрат України на оборонну промисловість за період 2022 року.

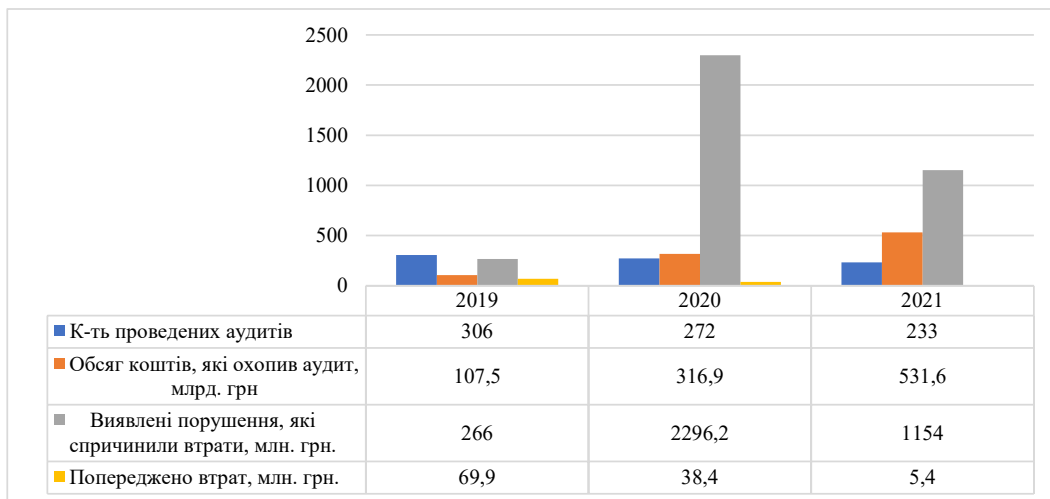

Рис. 3. Річні показники внутрішнього аудиту Міністерства оборони України за період 2019–2021 рр.

Джерело: [7–9]

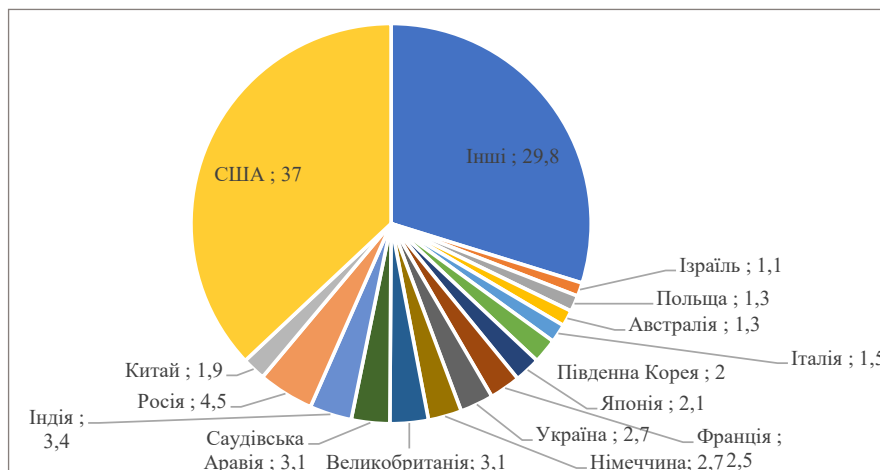

Рис. 4. Світова частка витрат України на розвиток оборонної промисловості у 2022 році, %.

Джерело: [10]

Отже, частка України складає 2,7% від світових витрат, що є відносно великою сумою для нашої країни. Визначено, що більшість витрат підприємств військово-промислового комплексу йдуть на закупівлі, які проводяться через сайт Prozorro, проте цікавим є той факт, що більшість закупівель здійснюється без використання електронної системи (рис. 5).

Як видно з даних рис. 5, 88,6% усіх закупівель здійснюється без використання електронної системи, що означає те, що замовник та виконавець угоди не зобов'язанні виставляти інформацію у публічному доступі та її не можна буде перевірити без отримання відповідного дозволу. Адже згідно Закону України «Про публічні закупівлі» [11] та Постанови КМУ від 12.10.22 №1178 [12] закупівлі без використання електронної системи застосовуються в контексті купівлі товарів та послуг на суму до 100 тис. грн, поточного ремонту до 200 тис. грн та робіт до 1,5 млн. грн, що ставить під сумнів їх доцільність, особливо в оборонній сфері України.

Наступним пропонується провести аналіз фінансової звітності трьох компаній оборонного сектору та більш детально дослідити їхні фінансові показники за останні 4 роки (табл. 1).

Аналізуючи фінансові показники досліджуваних компаній слід визначити тенденції, які є спільними та відмінними для компаній. В усіх трьох компаній відбулось зростання грошових коштів та їх еквівалентів, що свідчить про збільшення обороту та операцій, які пов'язанні з надходження коштів. В ДП «Укроборонсервіс» та ДП «Укрспецекспорт» в 2023 році відбулось зростання доходу від реалізації порівняно до показників 2020 року, проте ДП «Укроборонсервіс» на відміну від ДП «Укрспецекспорт» отримала збиток, адже поточні зобов'язання в 2023 році виросли в 6 разів, в той час як в ДП «Укрспецекспорт» вони зросли в 1,8 раз. В обох компаніях відбулось зростання власного капіталу та активів, що свідчить про розширення діяль-

ності, що було спричинено початком військового стану в 2022 році та активізацією діяльності оборонного сектору. Щодо АТ «Українська оборонна промисловість» то в компанії спостерігається зменшення активів та власного капіталу та зростання чистого доходу, що свідчить про оптимізацію діяльності, яка власне призвело до зростання чистого прибутку, адже в період 2021-2022 АТ «Українська оборонна промисловість» була збитковою.

Власне аналіз фінансових показників компаній свідчить про ріст поточних зобов'язань, що свідчить про те, що компанії витрачають кошти на закупівлю товарів, які власне і впливають на отримання ними прибутку.

Саме в контексті закупівельної діяльності слід і вдосконалювати аудиторські перевірки, адже в процесі дослідження було виявлено, що 88,56% усіх закупівель проводяться не через електронну систему, що може свідчити про неправовірне використання державних коштів [17–18]. Ось чому для вдосконалення аудиту підприємств військово-промислового комплексу пропонується застосувати сучасні технології штучного інтелекту (ШІ) та дата аналітики, які перевірятимуть абсолютно усі закупівлі на суму від 1 тис. грн та такий аудит доцільно проводити раз на пів року. Детальніше схема цифровізованого аудиту підприємств військово-промислового комплексу наведена на рис. 6.

Запропонована блок-схема аудиторської перевірки має на меті зменшити неправомірне використання державних коштів та мінімізувати корупційні схеми, які в Україні є частими випадками. Для проведення аудиту діяльності підприємств ВПК пропонується інтегрувати сучасні технології ШІ та дата аналітики для перевірки накладних та цін відповідно до ринкових цін, адже фізично аудитор може не звернути увагу та не матиме можливості перевірити кожен накладну та звірити в ній ціни, що власне робитиме технологія. Отже впровадження ідеї цифровізованого аудиту в ВПК України

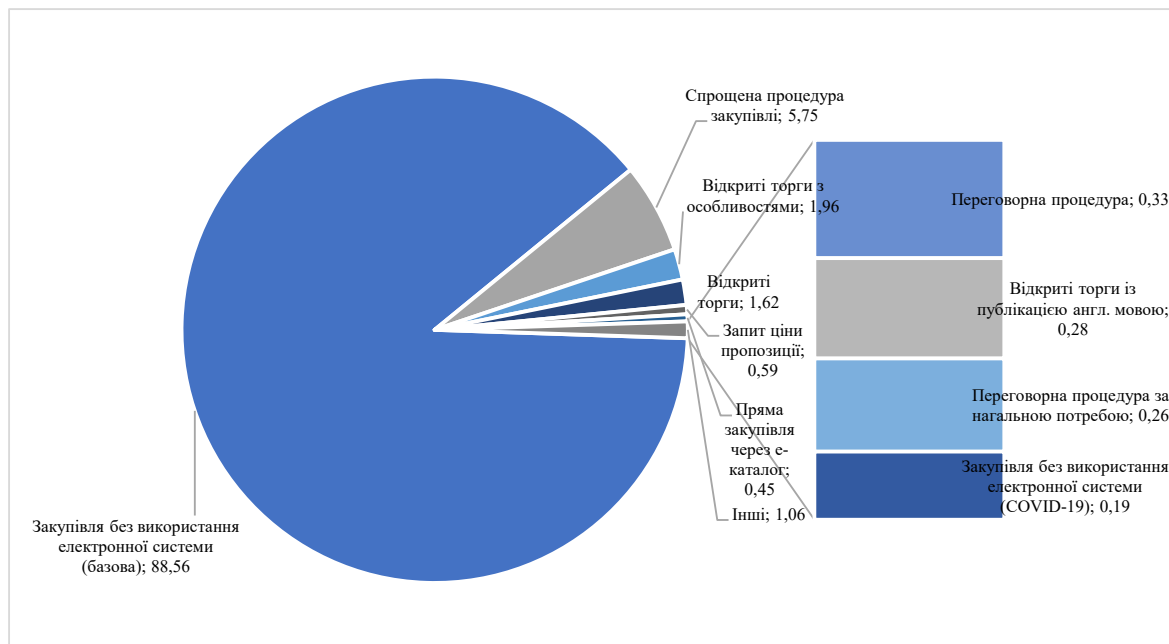

Рис. 5. Структура методів державних закупівель за період 2001–2024 рр, %

Джерело: [13]

Таблиця 1

**Фінансові показники діяльності ДП «Укроборонсервіс», ДП «Укрспецекспорт»
та АТ «Українська оборонна промисловість» за період 2019–2023 рр.**

ДП «Укроборонсервіс»						
Показники, тис. грн	Роки				Темп приросту, %	
	2020	2021	2022	2023	2021/ 2020	2023/ 2022
Дохід	602 861	395 268	786 675	2 907 411	-34,43	382,27
Чистий прибуток	2 818	-159 908	-175 217	-110 000	-5774,52	-4003,48
Активи	1 407 909	1 330 468	2 804 099	7 387 911	-5,50	424,74
Гроші та їх еквіваленти	170 254	55 296	268 682	1 010 627	-67,52	493,60
Поточні зобов'язання	1 027 560	1 132 613	2 719 236	7 374 266	10,22	617,65
Власний капітал	380 349	182 183	76 218	3 976	-52,10	-98,95
ДП «Укрспецекспорт»						
Показники, тис. грн	Роки				2021/ 2020	
	2020	2021	2022	2023	2021/ 2020	2023/ 2022
Дохід	1 975 736	2 015 224	24 173 655	32 166 803	2,00	1528,09
Чистий прибуток	269 696	122 276	49 868	128 682	-54,66	-52,29
Активи	5 628 507	6 133 655	22 027 064	14 462 245	8,97	156,95
Гроші та їх еквіваленти	984 127	1 046 492	900 765	1 735 831	6,34	76,38
Поточні зобов'язання	4 702 342	5 121 897	20 893 837	13 239 608	8,92	181,55
Власний капітал	926 165	1 011 758	1 132 691	1 222 295	9,24	31,97
АТ «Українська оборонна промисловість»						
Показники, тис. грн	Роки				2021/ 2020	
	2020	2021	2022	2023	2021/ 2020	2023/ 2022
Дохід	–	–	194	–		
Чистий прибуток	162 232	-252 709	-300 830	527 024	-255,77	224,86
Активи	715 896	522 094	204 062	343 686	-27,07	-51,99
Гроші та їх еквіваленти	73 047	31 265	37 989	115 048	-57,20	57,50
Поточні зобов'язання	191 320	284 955	270 665	122 670	48,94	-35,88
Власний капітал	524 573	237 136	-66 603	221 016	-54,79	-57,87

Джерело: розроблено авторами за [14–16]

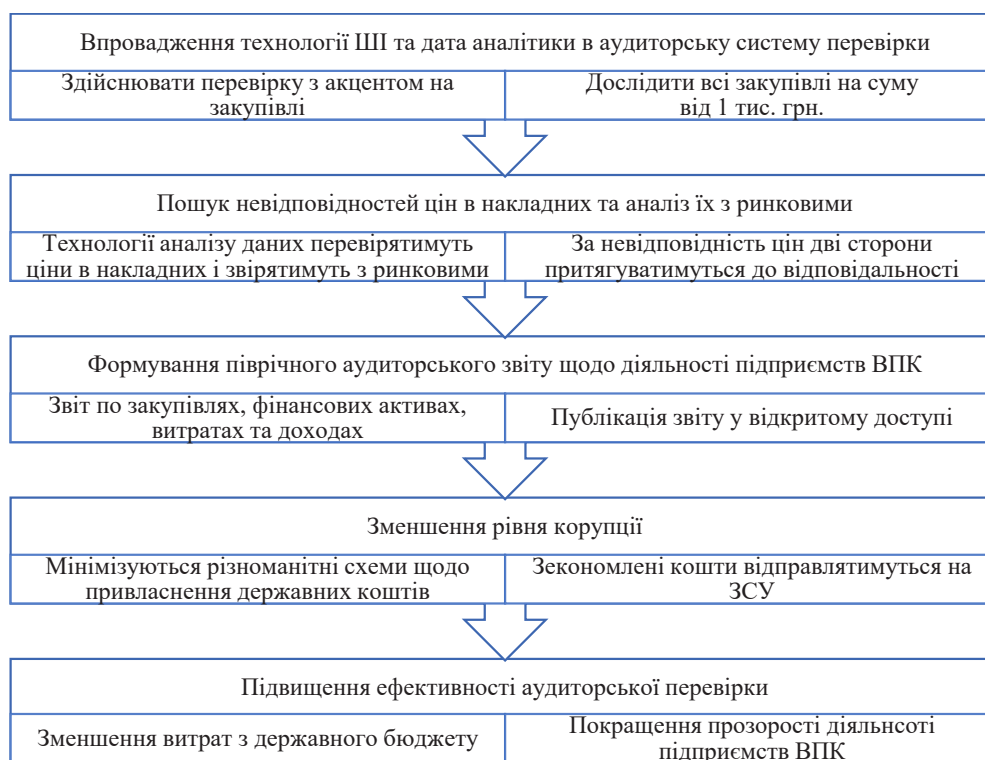

Рис. 6. Блок-схема здійснення цифровізованого аудиту підприємств військово-промислового комплексу

Джерело: зроблено авторами

є актуальною, особливо в умовах військового стану та для боротьби з корупцією, що дозволить підняти імідж нашої країни в очах її партнерів, які теж виділять кошти на розвиток військової оборони та знайомі з новинами про корупційні справи українських чиновників.

Висновки. Діяльність кожного підприємства військово-промислового комплексу України є важливою і спрямована на забезпечення обороноздатності нашої країни. В той же час, вона включає багато напрямів, управлінських дій та господарських операцій, у ході здійснення яких досить часто виникають помилки, виявити які можливо за допомогою аудиту. Саме аудит дозволяє здійснити аналіз фінансово-господарської

діяльності підприємств військово-промислового комплексу, ефективності його системи управління, систем внутрішнього контролю і управління ризиками, а також встановити відповідність дотримання ними чинного законодавства. В процесі написання статті було проведено детальний аналіз показників аудиту Міністерства оборони та системи Prozorro та проведено аналіз фінансових показників українських підприємств ВПК. В підсумку авторами було запропоновано впровадження цифрових технологій в проведення аудиторських перевірок на підприємствах ВПК, що має на меті подолання неправовірного використання державних коштів та зменшення державних втрат.

Бібліографічний список:

1. Наливайко А.Д. Аудит витрат підприємства військово-промислового комплексу. *Вісник Інженерної академії*. 2020. № 1. С. 27–33.
2. Ігнатенко А.В., Лисенко М.В., Лойшин А.А., Мазка С.А. Аналіз процесу становлення внутрішнього аудиту в Міністерстві оборони України. *Social development & Security*. 2019. Вип. 9 (1). С. 40–59.
3. Петренко А.Г. Облік та аудит на підприємствах військово-промислового комплексу. *Наука і оборона: науково-теоретичний та науково-практичний журнал Міністерства оборони України*. 2019. № 8. С. 14–19.
4. Руснак І.С. Аудит у сфері ВПК: особливості та перспективи впровадження. *Наука і оборона: науково-теоретичний та науково-практичний журнал Міністерства оборони України*. 2018. № 4. С. 18–23.
5. Бариніна М.В., Кириченко С.В. Запровадження і розвиток внутрішнього аудиту у сфері оборони України в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції. *Наукові праці НДФІ*. 2020. № 2. С. 138–156.
6. Самсін Р.І. Фінансовий контроль за витратами на національну оборону. *Право і суспільство*. 2019. № 5. С. 213–218.
7. Міністерство оборони України. Результати діяльності з внутрішнього аудиту за 2019 рік. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vnutrishnij-audit/rezultati-diyalnosti/rezultati-diyalnosti-z-vnutrishnogo-auditua-za2019-rik.html> (дата звернення 30.12.2024)
8. Міністерство оборони України. Результати діяльності Служби внутрішнього аудиту Міністерства оборони України у 2020 році. URL: https://www.mil.gov.ua/content/other/audit_2020_07052021.pdf (дата звернення: 30.12.2024)
9. Міністерство оборони України. Результати діяльності Служби внутрішнього аудиту Міністерства оборони України за 2021 рік. URL: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vnutrishnij-audit/rezultati-diyalnosti/rezultati-diyalnosti-sluzhbi-vnutrishnogo-auditua-ministerstva-oboroni-ukraini-za-2021-rik.html> (дата звернення 30.12.2024)
10. Nan Tian, Diego Lopes da silva, Xiao Liang and Lorenzo Scarazzato. Trends in world military expenditure. 2024. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/2024-04/2404_fs_milex_2023.pdf (дата звернення 30.12.2024)
11. Закон України «Про публічні закупівлі». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення 31.12.2024)
12. Постанова КМУ від 12.10.22 №1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 31.12.2024)
13. Інформація з сайту biprozorro. Товарна структура та метод закупівлі. 2024. URL: <https://bi.prozorro.org/sense/app/2595af2b-985f-4771-aa36-2133e1f89df0/sheet/1ec79f71-1038-4e2d-a3fb-aeaecca81329/state/analysis> (дата звернення: 31.12.2024).
14. Фінансова звітність ДП «Укроборонсервіс». 2024. URL: <https://clarity-project.info/edr/21552117/yearly-finances> (дата звернення: 01.01.2025).
15. Фінансова звітність ДП «Укрспецекспорт». 2024. URL: https://clarity-project.info/edr/21655998/yearly-finances#google_vignette (дата звернення: 01.01.2025).
16. Фінансова звітність АТ «Українська оборонна промисловість». 2024. URL: <https://clarity-project.info/edr/37854297/yearly-finances> (дата звернення: 01.01.2025).
17. Семененко О., Онофрійчук П., Мотрунич І., Остапеч О., Гетьман А. Романченко О. Основні теоретичні та практичні аспекти функціонування системи управління оборонними ресурсами на рівні Збройних Сил України. *Journal of Scientific Papers “Social development and Security”*. 2021. № 11 (3). С. 98–115.
18. Соколенко Л.Ф. Виявлення та оцінка шахрайства у ході аудиту публічного сектору. *Статистика України*. 2022. № 2. С. 95–103.

References:

1. Nalyvaiko A. D. (2020) Audyt vytrat pidpriemstva viiskovo-promyslovoho kompleksu. *Visnyk Inzhenernoi akademii*, no. 1, pp. 27–33.
2. Ihnatenko A. V., Lysenko M. V., Loishyn A. A., Mazka S. A. (2019) Analiz protsesu stanovlennia vnutrishnoho audytu v Ministerstvi oboroni Ukrainy. *Social development & Security*. is. 9 (1), pp. 40–59.
3. Petrenko A. H. (2019) Oblik ta audyt na pidpriemstvakh viiskovo-promyslovoho kompleksu. *Nauka i oborona: nauково-теоретичний та науково-практичний журнал Міністерства оборони України*, no. 8, pp. 14–19.
4. Rusnak I. S. (2018) Audyt u sferi VPK: osoblyvosti ta perspektyvy vprovadzhenia. *Nauka i oborona: nauково-теоретичний та науково-практичний журнал Міністерства оборони України*, no. 4, pp. 18–23.
5. Barynina M. V., Kyrychenko S. V. (2020) Zaprovadzhenia i rozvytok vnutrishnoho audytu u sferi oborony Ukrainy v konteksti yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii. *Naukovi pratsi NDFI*. no. 2, pp. 138–156.

6. Samsin R. I. (2019) Finansovy kontrol za vytratamy na natsionalnu oboronu. *Pravo i suspilstvo*. no. 5, pp. 213–218.
7. Ministerstvo oborony Ukrainy. Rezultaty diialnosti z vnutrishnoho audytu za 2019 rik. Available at: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vnutrishnij-audit/rezultati-diyalnosti/rezultati-diyalnosti-z-vnutrishnogo-audit-za2019-rik.html> (accessed December 30, 2024).
8. Ministerstvo oborony Ukrainy. Rezultaty diialnosti Sluzhby vnutrishnoho audytu Ministerstva oborony Ukrainy u 2020 rotsi. Available at: https://www.mil.gov.ua/content/other/audit_2020_07052021.pdf (accessed December 30, 2024).
9. Ministerstvo oborony Ukrainy. Rezultaty diialnosti Sluzhby vnutrishnoho audytu Ministerstva oborony Ukrainy za 2021 rik. Available at: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/vnutrishnij-audit/rezultatidiyalnosti/rezultati-diyalnosti-sluzhbi-vnutrishnogo-audituministerstva-oboroni-ukraini-za-2021-rik.html> (accessed December 30, 2024).
10. Nan Tian, Diego Lopes da silva, Xiao Liang and Lorenzo Scarazzato. Trends in world military expenditure. 2024 Available at: https://www.sipri.org/sites/default/files/2024-04/2404_fs_milex_2023.pdf (accessed December 30, 2024).
11. Zakon Ukrainy “Pro publichni zakupivli”, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (accessed December 30, 2024).
12. Postanova KMU vid 12.10.22 №1178 “Pro zatverdzhennia osoblyvostei zdiisnennia publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh dlia zamovnykiv, peredbachenykh Zakonom Ukrainy “Pro publichni zakupivli”, na period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini ta protiahom 90 dniv z dnia yoho prypynennia abo skasuvannia”, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (accessed December 31, 2024).
13. Informatsiia z сайту biprozorro. Tovarna struktura ta metod zakupivli (2024), Available at: <https://bi.prozorro.org/sense/app/2595af2b-985f-4771-aa36-2133e1f89df0/sheet/1ec79f71-1038-4e2d-a3fb-aeaecca81329/state/analysis> (accessed December 31, 2024).
14. Finansova zvitnist DP “Ukroboronservis” (2024), Available at: <https://clarity-project.info/edr/21552117/yearly-finances> (accessed January 1, 2025).
15. Finansova zvitnist DP “Ukrspetsekспорт” (2024), Available at: https://clarity-project.info/edr/21655998/yearly-finances#google_vignette (accessed January 1, 2025).
16. Finansova zvitnist AT “Ukrainska oboronna promyslovist” (2024), Available at: <https://clarity-project.info/edr/37854297/yearly-finances> (accessed January 1, 2025).
17. Semenenko O., Onofriichuk P., Motrunych I., Ostapets O., Hetman A. Romanchenko O. (2021) Osnovni teoretychni ta praktychni aspekty funkcionuvannia systemy upravlinnia oboronnymy resursamy na rivni Zbroinykh Syl Ukrainy. *Journal of Scientific Papers “Social development and Security”*, no. 11 (3), pp. 98–115.
18. Sokolenko L. F. (2022) Vyiavlennia ta otsinka shakhraistva u khodi audytu publichnoho sektoru. *Statystyka Ukrainy*, no. 2, pp. 95–103.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2025